

KORKEIMMALLE HALLINTO-OIKEUDELLE

Unioninkatu 16 / PL 180
00131 Helsinki

Helena Bäckman asiakumppaneineen
Lillåkerintie 123 B
02490 Pikkala

ASIA:

Vastaselitys Thure Lindebergin (jatkossa hakija) 3.12.2008 tekemään vastineeseen maa-aineslupa-asiassa diaarin:o 1826/1/08.

VAATIMUS:

Kunnioittavasti esitämme, että Korkein hallinto-oikeus kumoaa Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen mainitussa maa-aineslupa-asiassa.

1) Tausta

Korkein hallinto-oikeus on varannut Helena Bäckmanille asiakumppaneineen tilaisuuden 14 päivän kuluessa hakijan vastineen tiedoksisaamisesta antaa vastaselityksensä asiassa. Hakijan vastine on saatu tiedoksi 6.2.2009. joten vastaselitys on annettava viimeistään 20.2.2009.

2) Valituksen jättäminen tutkimatta

Hakija esittää, että Helena Bäckmanin valituskirjelmä 13.6.-08 olisi saapunut myöhässä. Tämä ei pidä paikkaansa. Viimeinen valituspäivämäärä on saatu tiedoksi kunnan ympäristösihteeriltä, ja sen mukaan on toimittu.

3) Yksilöidyt vastineet hakijan esittämiin perusteluihin

3.1. Kauniin maisemakuvan turmeltuminen

Kulttuuriympäristö käsitteenä sisältää niin yksittäiset arvokohteet kuin laajemmat kokonaisuudet. Pickalan ja Kelan kartano ympäristöineen muodostavat kauniin kulttuurimaiseman Siuntionjoen ja Vikträskin alueelle.

Alueen viljeltyjen peltojen vastapainona on juuri tämä louhintasuunnitelman kohteena oleva jylhä, jääkauden muovaama kallioalue, Stallsmossaberget. Kallioaluetta ympäröi joka ilmansuunnalta kiinteä asutus, joka on sijoitettu kauniisti maisemaan.

Stallsmossabergetin korkeimmalta kohdalta avautuu esteetön näköala merelle (kuvaliite 1), ja viereisen talousmetsän hakkuiden jälkeen myös 500 m päässä sijaitsevalle Pickalan kartanolle. Louhiminen aiheuttaisi paitsi aukon horisonttiin sekä mereltä että Kantatieltä 51 katsottuna. ennenpitkää myös tärkeän kulttuurimaiseman tuhoutumisen.

Vaikka louhinta-alueesta toistaiseksi jätettäisiin pois aivan Stallsmossabergetin huippu, kuten hakija tällä hetkellä suunnittelee, menettäisi myös kallion korkein kohta kaikki maisemalliset ja matkailulliset kauneusarvonsa, kun aivan vieressä olisi laaja kivilouhos. Louhoksen ja Stallsmossabergetin huipun korkeusero olisi lisäksi valtava, mikä vielä erityisesti korostaisi lopullisesti tuhoutuneen maiseman rujoutta.

Paikallistie n:o 11179, joka kulkee Pickalan kartanolta ohi ajatellun louhoksen on nimeltään Itäinen Kuninkaantie. Tämä vanha, maisemaa kauniisti myötäilevä varhaiskeskiaikainen kuriiritie on 1300-luvulta lähtien yhdistänyt silloisen Ruotsin suurvallan läntiset ja itäiset alueet toisiinsa, ja se on Uudenmaan liiton mukaan Pohjolan tärkeimpiä matkailureittejä. Idän ja lännen kohtaamisesta syntyneeseen ainutlaatuiseen kulttuuritaiteeseen voi nykyisin helposti tutustua. Keskiaikaiset kirkot, kartanot, ruukinkylät ja satamakaupungit kertovat kaikki Kuninkaantien rikkaasta menneisyydestä.

Matkaa Itäiseltä Kuninkaantieltä louhosalueelle on vain runsaat 100m, ja mainitulle historialliselle paikallistielle hakija on kaavaillut sorarekkaliikennettä. Kaunis, luonnonvarainen kulttuurimaisema tuhoutuisi, ja satoja vuosia vanha Kuninkaantie ja suosittu matkailukohde muuttuisi sora-autojen raitiksi. Louhittavaksi anottu määrä 675.000 tonnia kiviainesta tarkoittaa n 15.000 edestakaista soran noutomatkaa, eli 30.000 ajoa historiallisella, raskaaseen liikenteeseen soveltumattomalla tiellä.

Pickalan kartano on perustettu 1500-luvulla, ja sen päärakennus, kuten myös kartanon alueeseen kuuluva, vanha kivisilta sijaitsevat alle 500 metrin päässä louhinta-alueesta. Kartano on rakennussuojelulain suojeltu kohde, ja alueella tehtävät räjäytystyöt vaarantavat historiallisten rakennelmien säilymisen rakennussuojelulain edellyttämässä kunnossa.

Ympäristökeskuksen 13.10.2006 antaman lausunnon mukaan hanke turmelee maisemakuvaa maa-ainelain 3§:n kieltämällä tavalla. Ympäristökeskuksesta 20.2.2009 saadun tiedoksiannon mukaan Ympäristökeskus ei tämän kielteisen kantansa jälkeen ole lausunut asiassa mitään uutta, vaikka hakija antaa näin ymmärtää. Tämä virheellinen käsitys Ympäristökeskuksen kannasta on myös Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen perusteluna, joten sen päätös näiltä osin on tehty virheellisten tietojen pohjalta.

Hakija vetoaa vastineessaan jälleen jo aiemmin toimittamiinsa kuvasovitteisiin alueen maisemavaikutuksista. On jo todettu, että näissä mallinuksissa kuvatekniset ongelmat häivyttävät kuvaa maiseman todellisesta tilasta louhinnan jälkeen. Myöskään monivuotisen louhimisen jälkeen tehtäväksi suunniteltu maisemointi ei palauta harvinaista kalliomaisemaa takaisin, vaan se menetetään ikiajoiksi.

Koska louhittava kallioalue jatkuu yhtenäisenä Kantatielle 51 asti (kuvaliite 2), sen maisemointi niin, ettei maisemavaikutuksia tieltä käsin tule, ei tule onnistumaan. Puustolle riittävän pitävän maa-aineksen kasaaminen umpikallion päälle on mahdotonta. Jos maisemoituun kohtaan kuitenkin sitten aikanaan, vuosikymmenten kuluessa kasvaa puita, ne aiheuttavat suuren turvallisuusriskin Kantatien 51 liikenteelle, koska juuristo ei ole kiinnittynyt maaperään kunnolla

Mahdollisesti rakennettava pieni suojavalli ei tule estämään louhinta-alueen, ja jopa yli 20 m korkeiden jätekivikasojen näkymistä Kantatielle 51, Siuntionjoen ja Pickalan kartanon kulttuurimaiseman välittömään läheisyyteen. Louhinnan jättämät jäljet tulevat jäämään tähän maisemaan ikuisesti.

3.2 Luonnon kauneusarvot, erikoiset luonnonesiintymät ja kaavoitustilanne

3.2.1 Luonnon kauneusarvojen ja erikoisten luonnonesiintymien tuhoutuminen

Kuvaliitteessä 1 esitetty Stallsmossaberget ympäristöineen edustaa kiistatta maa-aineslain 3§:ssä tarkoitettua luonnon kauneusarvoa.

Louhinta-alueen kaltaiset koskemattomat, jääkauden muovaamat laajat kalliomuodostelmat ovat harvinaisia ja korvaamattomia, ja Suomen perustuslain 20 § jo yksinään turvaa niiden säilyttämisen. Sen mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Tämä vastuu kattaa säännöksen mukaan niin elollisen luonnon kuin maa- ja kallioperän, sekä myös ihmisten luoman kulttuuriympäristön, johon luetaan kuuluviksi esim. rakennukset ja maisemat.

Louhinta-alueella on tuhoutumisuhan alla neljä historialliselta ajalta olevaa kivilatomusta, jotka siis edellä mainituin kriteerein myös kuuluvat kulttuuriperintöömme. Museoviraston edustajan mukaan näistä ainakin kolme tulisi jäämään louhinta-alueelle. Tällaisten kulttuurihistoriallisten kohteiden säilyttämisen tulisi olla itsestään selvää tehtäessä päätöksiä maa-ainesten ottamisesta.

Hakija vähättelee maaomistuksensa suuruutta ja louhoksen laajuutta koko Stallsmossabergetin alueen kallion pinta-alasta. Louhinta-alue käsittää erittäin merkittävän ja kauneimman osan Itäisen kuninkaantien ja Lillåkerintien väliin rajautuvasta kallioalueesta. Louhittavaksi suunnitellun kallion kymmeniä metrejä korkea pystysuora kallioseinä ja toisaalta yli 100 m mittainen puuton, loivasti viettävä, jääkauden liuskoittuneeksi uurtama kallioalue ovat valtakunnallisestikin erittäin harvinaisia luonnonesiintymiä.

Maa-aineslain 1§ edellyttää lupapäätöstä harkittaessa luonnonsuojelulain noudattamista ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Hakijan väite, ettei alueella esiinny uhanalaisia eliölajeja ei pidä paikkaansa. Stallsmossabergetillä esiintyy lukuisia rauhoitettuja, tai taantuneen kannan takia tarkkailtavia nisäkäs-, matelija- ja lintulajeja. Yksittäisiä havaintoja uhanalaisista lajeista (karhu, ilves, liito-orava), on tehty muutaman sadan metrin päässä louhinta-alueesta. Nämä eläimet häviäisivät louhinta-alueelta ja sen läheisyydestä.

EY:n luontodirektiivin liitteessä IVa mainitut lajit on erityisen tiukasti suojeltu, ja niiden lisääntymis- ja levähtämispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Koska heti louhinta-alueen itäpuolella sijaitsee kuusivaltainen sekametsä, jollaisia liito-oravat suosivat, liito-oravan mahdollisen esiintymisen laajuus alueella tulee selvittää.

Ympäristöministeriön teettämässä Uudenmaan läänin kallioalueselvityksessä alue on otettu vuonna 2004 arvokkaiksi arvioitujen luontokohteiden joukkoon, ja täten alueen suojelutarve on tieteellisesti perustellun, objektiivisen arvioinnin lopputulos, ei lähialueen asukkaiden tai Siuntion kunnan subjektiivinen näkemys. Hakija vetoaa ennen kallioalueselvitystä tehtyihin karttavarauxsiin, jotka viranomaistahot ovat todenneet vanhentuneiksi.

Hakijan väite siitä, ettei Uudenmaan liitto vastusta luvan myöntämistä, ei pidä paikkaansa. Uudenmaan liitto on lausunnossaan 27.11.2006 todennut, ettei voi ottaa kantaa siihen, onko suunniteltu maa-aineksen otto vahvistetun maakuntakaavan vastaista tai vaikeuttaako se kaavan toteuttamista, koska hakija ei ole esittänyt hakemuksessaan riittävän laaja-alaista maisemakuvallista tarkastelua ja arviointia. Liitto edellytti hakijan suunnitelma-asiakirjojen täydentämistä voidakseen ottaa kantaa asiaan. Uudenmaan liitosta 18.2.2009 saadun tiedon mukaan täydennettyjä asiakirjoja ei ole heille toimitettu, eivätkä he näin ollen ole voineet antaa uutta lausuntoa asiassa.

Myös Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen perusteluissa mainitaan tämä virheellinen käsitys Uudenmaan liiton kannasta, joten Hallinto-oikeuden päätös näiltäkin osin on tehty virheellisten tietojen pohjalta.

Helsingin hallinto-oikeus mainitsee päätöksensä perusteluissa myös Ympäristökeskuksen POSKI-projektin. Tähän neuvoa-antavaan projektiin ei kuitenkaan Ympäristökeskuksen mukaan voi päätöksenteossa vedota, koska Stalssmossabergetin alue ei kuulu projektin luokittelun piiriin lainkaan.

3.2.2 Kaavoitustilanne

Hakija perustelee lupa-anomustaan vanhentuneella PT-yleiskaavavarauksella. Alueelle on kuitenkin vahvistettu uusi maakuntakaava, jossa kyseinen kallioalue on suojeltu alueena, jolla on huomattava merkitys luonnonsuojelun kannalta. Uudenmaan liitto tuo esiin, että tämä Uudenmaan maakuntakaava on saanut lainvoiman Korkeimman hallinto-oikeuden 15.8.2007 tekemällä päätöksellä.

Maakuntakaavassa 1) Stalssmossabergetin kallioalue on merkitty vinoviivoituksella, eli arvokas harjualue tai geologinen muodostelma, 2) Itäisen Kuninkaantien kulkureitti sekä Pickalan joki, että Vikträsk-järven ympäristö on merkitty vaakaviivoituksella eli kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue, sekä 3) Vikträsk-järvi ja Pickalanjoki on merkitty tihein pistein, eli Natura 2000 alueeseen kuuluva alue, sekä lisäksi pisteet ovat sinisiä, joka merkitsee, että kyseessä on arvokas pintavesialue.

Se, ettei Siuntion kunta resurssipulansa takia tai muusta syystä ole ehtinyt ryhtyä toimenpiteisiin kaavan muuttamiseksi, ei saa estää luonnonsuojelullisesti tärkeän alueen suojelemista. Kunnan mahdollinen laiminlyönti kaavoitusasiassa tai sen valmistelussa ei saa olla peruste maa-ainestiluvan hakijan eduksi. Kaivostoiminnasta aiheutuu huomattavaa haittaa lähiseudun asukkaille, eikä yksityinen kuntalainen saa kärsiä hallinnon mahdollisista virheistä. Lupaa maa-ainesten ottamiseen ei voida myöntää, ennenkuin kunta on päivittänyt kaavan ajantasaiseksi.

3.3 Melu, pöly ja ottajan korvausvelvollisuus

3.3.1 Melu ja pöly

Ottoalueelta louhiminen on menetys sellaiselle, jonka oikeudella suojattuihin etuihin maa-ainesten ottaminen vaikuttaa. Ottaminen aiheuttaa haittaa niin alueen asukkaiden terveydelle kuin omaisuudellekin.

Koska suunnitellun kivilouhimon lähialueille muutetaan alueen kulttuurimaisema-arvojen, luonnonrauhan ja luonnon virkistyskäytön takia, louhimistoiminnasta seuraa ottoalueen läheisyydessä olevien kiinteistöjen huomattava arvonlasku.

Satojen louhoksen vaikutusalueella asuvien ihmisten elämänlaatu heikkenee jatkuvan ja pitkäaikaisen melun vuoksi. Vaikutusalue on suurempi kuin esitetty 1,5 km, sillä louhittavat kalliot sijaitsevat ympäröivää asutusta, jokea ja järveä korkeammalla. Kivilouhoksen aiheuttama melu tulee kaikumaan viereiselle Siuntionjoelle ja Vikträskin järvelle ja edelleen niitä pitkin aina Siuntion keskustaan asti. Meluhaitta tulee vaikuttamaan Siuntion viihtyisyyteen asuinalueena ja vähentää kunnan houkuttelevuutta asua. Kohtuuttomaksi melu muodostuu 1,5 kilometrin vaikutusalueella oleville 147 kiinteistölle.

Lillåkerintien kiinteistöistä noin puolet on ympärivuotisessa käytössä olevia loma-asuntoja. Oheisesta kartasta on nähtävissä, että lähin loma-asumiseen käytettävä kiinteistö sijaitsee 500 m päässä louhinta-alueesta. Koska louhimistoiminnasta aiheutuu räjähdys- ja iskumaista melua, melumittauksen keskimelutaso saa ympäristölainsäädännön perusteella tällaisessa tapauksessa olla vain 40 dB.

Viittaamme Insinööritoimisto Paavo Ristolan Espoon Ämmässuon louhinta- ja murskaustyömaan ympäristössä v 2003-2004 tekemään melumittaukseen. Kaikilla mittauskerroilla keskimelutaso ylitti em. ohjearvon vaihdellen välillä 43,2 - 51,0 dB hetkellisten melutasojen liikkua välillä 61,2 - 73,5. Mittaukset suoritettiin 500m - 1,1 km päässä louhinta-alueesta.

Hevosalan yrittäjille, jotka ovat hakeutuneet alueelle nimenomaan sen hiljaisuuden ja rauhallisuuden takia, aiheutuu kaivostoiminnasta huomattavaa haittaa, ja ratsastajille jopa suoranaista hengenvaaraa, koska hevoset saattavat helposti pelästyä räjäytyksiä ja toiminnasta aiheutuvaa melua.

Hakijan ilmoitus, ettei louhimotoiminnasta synny helposti leviäviä hengitettäviä hiukkasia, ei pidä paikkaansa. Pölylaskeumat kulkevat tuulten mukana kilometrien päähän. Kaikkein hienoin louhinnassa syntyvä kiviainespöly kulkeutuu pisimmälle, ja on myös terveydelle vaarallisinta. Tämä vaarallinen pöly tulee väistämättä tunkeutumaan asuntoihin, joista suurimmassa osassa on tavallinen painovoimainen ilmanvaihto ilman suodatinjärjestelmiä.

Louhimotoimintaan liittyvät olennaisena osana räjäytystyöt. Avolouhosta lähellä olevat kiinteistöt, joita on 147 kpl, mukaanlukien 6 kpl 4-kerroksista kerrostaloa, sekä lähimpien kiinteistöjen porakaivot ovat vaurioitumisvaarassa räjäytystöiden takia.

On täysin näyttämättä, ettei hakijan suunnittelema louhimotoiminta aiheuttaisi maa-aineslain 3§ mukaista vaaraa tai haittaa asutukselle ja ympäristölle melun, pölyn ja räjäytystöiden osalta.

3.3.2 Ottajan korvausvelvollisuus

Siuntion kunnan rakennustarkastajan Åke Alrothin 11.02.2009 suorittaman tarkastusarvion mukaan kivilouhimon 1,5 kilometrin vaikutusalueella on 147 kiinteistöä. Näistä kiinteistöistä kuusi on 4-kerroksisia kerrostaloja. Lillåkerintiellä, alueen koillispuolella asuinkiinteistöt sijaitsevat vain 500 metrin päässä louhinta-alueesta, vallitsevan tuulensuunnan alapuolella ottoalueeseen nähden.

Koska suunnitellun kivilouhimon lähialueille muutetaan alueen kulttuurimaisema-arvojen, luonnonrauhan ja luonnon virkistyskäytön takia, louhimotoiminnasta seuraa ottoalueen läheisyydessä olevien kiinteistöjen huomattava arvonlasku. Vastineessaan hakija kiistää korvausvelvollisuutensa esineoikeuteen perustuen. Maa-aineslain 9§:n mukaan mukaan hakija on kuitenkin täysimääräisesti korvausvastuussa kiinteistöjen arvonlaskusta.

3.4 Tiesuunnitelma ja liikenneturvallisuus

Hakijan esittämät tiesuunnitelmat ovat virheellisiä, joten hakija ei voi käyttää niitä hakemuksensa perusteluna.

Myös Helsingin hallinto-oikeus perustelee tekemäänsä päätöstä samoilla virheellisillä tiesuunnitelmillä, ja mainitsee moottoritien "epäilemättä toteutuvana" hankkeena.

Tiehallinnosta 18.2.2009 saadun tiedoksiannon mukaan lähivuosien ohjelmissa ei ole kantatielle 51 Pikkalan kohdalle suunnitteilla minkäänlaisia parantamishankkeita. Alustavia suunnitelmia tien liikenneturvallisuuden parantamisesta on, mutta tässä vaiheessa ei ole tietoa siitä, millaisia ne ovat, miten mahdolliset toimenpiteet sijoittuvat maastoon ja milloin ne toteutetaan.

Näin ollen aiempien kirjelmien ohessa toimitetussa kartassa näkyvää Kantatien 51 moottoritienjausta ei voida käyttää päätöksenteon perusteluna asiassa.

Hakija esittää myös, että louhinta-alueen pohjoispuolelle olisi tulossa jonkinlainen rinnakkaistie. Vahvistetun maakuntakaavan mukaan myöskään tällaista tietä ei ole suunniteltu.

Kiviainesliikenteeseen osoitettu paikallistie 11179 Pickalan kartano - Kelan kartano - Sjunbyn kartano ei sovellu sorarekoilla ajettavaksi tien mutkaisuuden ja kapeuden vuoksi. Tiellä on paljon paikallisliikennettä, ja se vie voimakkaasti kasvavalle Kelan asuinalueelle. Tiellä ei ole kevyen liikenteen väylää, vaan jalankulkijat, joista suuri osa koululaisia, kulkevat tien piennarta pitkin. Kiviainesliikenteen (30 000 ajoa) osoittaminen tälle tielle on kohtuuton liikenneturvallisuusriski. Tie on myös liian kapea siellä liikennöivän koululaiskuljetusbussin ja sorarekan kohtaamiseen.

4) Yhteenveto

Avolouhoksen perustamista vanhaan kulttuurimaisemaan ja suojelluksi kaavoitetulle kallioalueelle ei tule sallia.

Esitettyihin perusteluihin vedoten edellytämme, että

- a) Korkein hallinto-oikeus kumoaa Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen virheellisin ja puutteellisin tiedoin tehtynä, ja siten palauttaa Siuntion Ympäristölautakunnan päätöksen lainvoimaiseksi

tai

- b) Lykkää päätöksentekoa asiassa, kunnes kaikki puuttuvat lisäselvitykset on tehty, ja kunnan louhinta-aluetta koskeva kaavoitusprosessi saatettu vastaamaan maakuntakaavaa.

Siuntiossa 20.2.2009

Helena Bäckman asiakumppaneineen

Kuvaliite 1

Stallsmossaberget

Kuvaliite 2

Louhittava kallioalue jatkuu yhtenäisenä Kantatielle 51 asti, joten sen maisemointi ei tule onnistumaan.